

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศรายสัปดาห์

ฉบับที่ ๔๓/๕๗

๒๑ - ๒๗ ก.ค.๕๗

MH 17 : Failed state กับ กฎหมายระหว่างประเทศ

กรณี MH 17 ถูกยิงตกในพื้นที่ตะวันออกของยูเครน มีประเด็นที่นานาชาติต้องตระหนักร่วมกัน อาทิ การเก็บกู้ซากเครื่องบิน ทรัพย์สิน และสิ่งค้ำประกันผู้เสียชีวิตกลับมาตุภูมิ การควบคุมความโกลาหลในพื้นที่ที่รัฐบาลกลางไม่สามารถเข้าไปดำเนินการใด ๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นกรณีศึกษาในพื้นที่ที่มีอันตรายต่อการบิน โดยองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) ต้องทบทวนมาตรการเพื่อห้ามบินในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง อาทิ ยูเครน อิสราเอล ลิเบีย เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวควรเป็นกรณีศึกษาให้นานาชาติร่วมกันหามาตรการ หรือการกำหนดกฎหมายห้ามบินในพื้นที่เขตสงครามที่จะต้องมีความเข้มงวดมากขึ้นในอนาคต รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ ที่จะต้องสร้างบรรทัดฐานขึ้นอย่างจริงจัง....

หลังจากสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ เที่ยวบินที่ MH17 ซึ่งมีเส้นทางเดินทางระหว่างอัมสเตอร์ดัม-กัวลาลัมเปอร์ ถูกยิงตกระหว่างบินผ่านน่านฟ้ายูเครนเมื่อ ๑๗ ก.ค.๕๗ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต ๒๙๘ คน โดยเบื้องต้นได้มีการสันนิษฐานว่าเป็นการกระทำของกลุ่มกบฏยูเครนนิยมรัสเซีย และจากการพิสูจน์ร่องคำพบว่าเป็นซีปนาวุธแบบพื้นสู่อากาศที่ยิงถูกลำตัวเครื่องบินหลายครั้งจนระเบิด สถานการณ์ดังกล่าว สร้างความหวาดวิตกต่อประเทศต่างๆ ที่มีเที่ยวบินระหว่างประเทศบินผ่านน่านฟ้ายูเครน รวมทั้งน่านฟ้าของหลายประเทศที่ยังมีการสู้รบ อาทิ อิสราเอล ลิเบีย เป็นต้น ซึ่งสำนักงานบริหารการบินแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (Federal Aviation Administration: FAA) ได้ออกประกาศเพื่อขยายขอบเขตพื้นที่ห้ามบินสำหรับอากาศยานของสหรัฐฯ ทั่วโลก ในน่านฟ้าที่มีความเสี่ยง ดังนี้

❑ **พื้นที่ห้ามบินผ่าน (Flight prohibition)** เช่น ลิเบีย อิรัก เกาหลีเหนือ โซมาเลีย รวมถึงยูเครน และ ไครเมีย

❑ **พื้นที่ซึ่งอาจจะเกิดการจี้เครื่องบิน (Potentially hostile region)**

เช่น ซีเรีย อิหร่าน อัฟกานิสถาน เยเมน คองโก เคนยา มาลี

นอกจากนี้ องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) ได้แจ้งเตือนไปยังสำนักงานบริหารการบินของแต่ละประเทศ ห้ามบินผ่านไครเมีย แต่สุดท้ายแล้ว ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศว่าจะปฏิบัติตามหรือไม่ ทั้งนี้ยูเครนได้มีข้อตกลงหยุดยิงและประกาศเป็นเขตปลอดการเคลื่อนไหวทางทหาร เพื่อให้ทีมปฏิบัติการนานาชาตินำโดยเนเธอร์แลนด์ สหรัฐฯ อังกฤษ และ UN รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากมาเลเซีย ๓ คน ได้เข้าไปเก็บกู้ซากเครื่องบิน

ปัญหาในการพิสูจน์ความจริง และ อุปสรรคในอนาคต

อุปสรรคของการปฏิบัติงานในพื้นที่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มกบฏนิยมรัสเซียมีอยู่เป็นระยะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพิสูจน์ทราบความจริง โดยที่ผ่านมา ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนจากกรณีที่ไม่สามารถส่งร่างผู้เสียชีวิตและทรัพย์สินกลับคืนสู่มาตุภูมิได้ ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึง

นอกจากนี้ยังมีประเด็นต่าง ๆ ที่นานาชาติประเทศต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกดดันรัฐบาลยูเครน และรัสเซีย เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ ดังนี้

□ ภายใต้กฎของ ICAO กำหนดให้รัฐบาลของประเทศที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ อยุติหรือกระทำการใดเหนือซากปรักหักพัง และนำไปสู่การสอบสวน ซึ่งในกรณีนี้ ยูเครนจึงเป็นประเทศที่ได้รับสิทธินั้น แต่กลับพบว่า การประสานงานหรือตัดสินใจโดยรัฐบาลกลางของกรุงเคียฟไม่มีผลใด ๆ ในพื้นที่ที่ไม่สามารถควบคุมได้

□ ถึงแม้ว่ากลุ่มกบฏนิยมรัสเซียจะรับประกันความปลอดภัยให้กับทีมปฏิบัติการนานาชาติในการตรวจสอบซากเครื่องบิน แต่การสู้รบในพื้นที่ระหว่างกลุ่มกบฏนิยมรัสเซียกับกองทัพรัฐบาลยูเครน กลับเพิ่มความรุนแรงต่อเนื่องในรอบๆ พื้นที่ จึงเพิ่มความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ในการเข้าไปปฏิบัติงาน

□ แม้สหประชาชาติ โดยคณะมนตรีความมั่นคงจะมีการเรียกประชุมด่วน เพื่อพิจารณาร่างแถลงการณ์ที่เรียกว่า “a full, thorough and independent international investigation” หรือร่างแถลงการณ์การสอบสวนระหว่างประเทศที่ได้มีรูปแบบที่โปร่งใสและอิสระ ซึ่งอังกฤษเป็นผู้เสนอโดยระบุให้การสอบสวนในพื้นที่ต้องกระทำอย่างทันทีจากผู้เชี่ยวชาญ และให้มีงบประมาณรองรับการตรวจสอบตามหลักเกณฑ์การบินพลเรือนระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ ร่างดังกล่าวจะต้องได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกทั้ง ๑๕ ประเทศ จึงสามารถนำมาบังคับใช้ได้

บทเรียน MH17 และแนวโน้มอนาคตอันใกล้

ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงมักจะมีการประกาศห้ามบินผ่านพื้นที่สงคราม อาทิ สงครามในซีเรียที่ทำให้หลายสายการบิน เช่น กатарแอร์เวย์ส และซาอุดีอาระเบียแอร์ไลน์ เบี่ยงเส้นทางเที่ยวบินจำนวนหนึ่งเพื่อเลี่ยงน่านฟ้าซีเรีย รวมทั้งล่าสุดสายการบินบริติชแอร์เวย์ ได้ สั่งห้ามบินผ่านน่านฟ้าของลิเบีย เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ จะพิจารณาความรุนแรงของการสู้รบแต่ละพื้นที่ เช่นกรณีล่าสุด FAA ประกาศยกเลิกคำสั่งห้ามสายการบินอเมริกันให้บริการเที่ยวบินไปยังอิสราเอลแล้ว แต่ยังคงเตือนว่า สถานการณ์ยังไม่มีความปลอดภัย เนื่องจากการสู้รบในเขตฉนวนกาซา ทั้งนี้ จากกรณี MH 17 ทำให้สายการบินพาณิชย์พิจารณาเส้นทางบินต่างออกไปจากเดิม โดยหากไม่ได้มีประกาศห้ามบินผ่าน สายการบินจะต้องประเมิน ความเสี่ยงเอง ดังนั้นนานาชาติควรร่วมกันหามาตรการ หรือ

การกำหนดกฎหมายห้ามบิน ในพื้นที่เขตสงครามที่จะต้องมีความเข้มงวดและชัดเจน มากขึ้น

ส่วนในประเด็นด้านกฎหมายระหว่างประเทศนั้น กรณีแบบ MH 17 ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นครั้งแรก โดยกรณีที่มีความใกล้เคียงมากที่สุด คือ เครื่องบินโดยสารอิหร่านถูกยิงโดยเรือรบของสหรัฐฯ ตกในอ่าวเปอร์เซีย เมื่อวันที่ ๓ ก.ค. ๓๑ เนื่องจากเข้าใจผิดว่าเป็นเครื่องบินรบ ซึ่งประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน เรียกเหตุการณ์ดังกล่าวว่าเป็น “โศกนาฏกรรมที่ร้ายแรงของมนุษยชาติ” ในขณะที่อิหร่านเห็นว่าเป็นการก่ออาชญากรรม ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว สหรัฐฯ ไม่ได้รับผิดชอบทางกฎหมายเพียงแต่จ่ายค่าชดเชยให้อิหร่านเท่านั้น จากกรณียูเครนนั้น จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่ากลุ่มกบฏ เป็นผู้ยิงจริงหรือไม่ และทราบหรือไม่ว่าเป็นเครื่องบินพลเรือนซึ่งจะเข้าข่ายอาชญากรรมสงคราม หรืออาจถูกเบี่ยงประเด็นไปเป็นกรณีการก่อการร้าย และไครระหว่างกลุ่มกบฏนิยมรัสเซีย หรือรัฐบาลยูเครน จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อกรณีดังกล่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับการพิสูจน์หลักฐาน แต่ทั้งนี้ดูเหมือนว่ารัสเซีย และกลุ่มกบฏ จะเป็นจำเลยในสายตาชาวโลก รวมทั้งหากมีการดำเนินการใดๆ ผ่านมติของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งรัสเซียเป็นหนึ่งในสมาชิกถาวร ที่สามารถใช้สิทธิในการยับยั้ง (veto) ได้ จึงอาจทำให้การดำเนินการยากลำบากมากขึ้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่านานาชาติโดยองค์การระหว่างประเทศจะเข้ามามีบทบาทต่อกรณีดังกล่าว รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อสร้างบรรทัดฐานต่อไปในอนาคตอย่างไร... ❧

ข้อมูลอ้างอิง

- <http://www.cbsnews.com/news/malaysia-airlines-flight-17-black-box-findings-consistent-with-blast/>
- <http://www.businessinsider.com/mh17-black-box-data-shows-evidence-of-missile-strike-2014-7#ixzz38jhlumK>
- <http://www.theguardian.com/world/2014/jul/18/un-meets-as-world-leaders-call-for-global-inquiry-into-mh17-crash>
- <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/special/world/faa-restricted-airspace/>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC weekly focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) T/F : 02 275-5715

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง
 เศรษฐกิจ
 สังคม
 วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี
 การทหาร
 พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
 อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....

